

İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Dalının Önemi: Ülkemizdeki Durum

Prof. Dr. Haluk Eraksoy

Uzmanlık Dallarının Ortaya Çıkması - 1

- Emraz-ı Dahiliye (İç Hastalıkları)
- Emraz-ı Hariciye (Genel Cerrahi)
- Emraz-ı Ayniye (Göz Hastalıkları)
- Emraz-ı Cildiye (Dermatoloji)
- Emraz-ı Bevliye (Üroloji)
- Emraz-ı Akliye (Psikiyatri)
- Asabiye (Nöroloji)
- Hikemî Tedavi (Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon)

Uzmanlık Dallarının Ortaya Çıkması - 2

- Radyoloji
- Kimya-yı Tıbbî (Tıbbî Biyokimya)
- Teşrih-i Marazî (Tıbbî Patoloji)
-
- İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji

Tarih Boyunca İnfeksiyon Hastalıkları

- **Mısır** ⇒ lepra, trahom, dizanteri, gonore
- **Çin** ⇒ çiçek
- **Hindistan** ⇒ kolera
- **Filistin** ⇒ veba ve farelerle ilişkisi
- **Türkiye** ⇒ ordunun başlıca sorunu olan infeksiyon hastalıklarıyla başa çıkmak için
 - ☛ Tıphane-i Amire (14 Mart 1827)

Bağımsız Bir “Bilim” Kolu Olarak Mikrobiyoloji

- 19. yüzyılın ikinci yarısı

Biyoloji

Mikrobiyoloji

Louis Pasteur (1822-1895)

Robert Koch (1843-1910)

Mikrobiyoloji Uygulamaları

- İnfeksiyon hastalıklarına ilişkin
 - ✓ Tanı
 - ✓ Korunma yolları
 - ✓ İmmünolojinin gelişmesi
 - ✓ Tedavi
- Veteriner hekimlik
- Endüstri
- Tarım ...

Bağımsız Bir “Uzmanlık” Dalı Olarak İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji

- Emraz-ı İntaniye ve Bakteriyoloji
- ✓ Hasta hizmetlerinin tek elden yürütülmesi
- ✓ “Gülhane Tababet-i Askeriye Tatbikat Mektep ve Seririyatı”
 - ☛ İlk eğitim kurumu (1898)
- ✓ Sivil sağlık kurumları

İlk Özel Hekimlik Uygulaması

**Bakteriyoloji ve Emraz-ı İntaniye
Müessesesi (1908)**

Dr. Reşat Rıza (Kor) (1877-1941)

Gülhane Hocalarının İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Dalına Katkıları

- Paris'teki Val de Grace Askeri Tıp Okulu ve Pasteur Enstitüsü
- İlk İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji muallimi (1917)

Dr. Hüsamettin Şerif (Kural) (1879-1945)

Gülhane Hocalarının İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Dalına Katkıları

Dr. Kemal Hüseyin (Plevnelioğlu) (1892-1954)

- Gülhane'de (1925) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji muallimi
- Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne geçerek (1945) sivil tıp kurumlarımızdaki ilk İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji profesörü

Gülhane Hocalarının İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Dalına Katkıları

- Haydarpaşa Numune Hastanesi ilk İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji uzmanı ve ilk baştabip (1936)

Dr. Kâzım Lakay (1888-1971)

Gülhane Hocalarının İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Dalına Katkıları

- ➔ Ankara Üniversitesi
Tıp Fakültesi

Prof. Dr. **Behiç Onul** (1912-1989)

Gülhane Hocalarının İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Dalına Katkıları

- Ege Üniversitesi
Tıp Fakültesi
ilk İnfeksiyon
Hastalıkları ve Klinik
Mikrobiyoloji
profesörü

Dr. Fethi Serter (1913-1973)

Gülhane Hocalarının İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Dalına Katkıları

- İstanbul Üniversitesi
Bursa Tıp Fakültesi
(bugünkü
Uludağ Üniversitesi
Tıp Fakültesi)
ilk İnfeksiyon
Hastalıkları ve Klinik
Mikrobiyoloji
profesörü

Dr. Ömer Fethi Tezok (1915-1978)

Bütünleşik Bir “Uzmanlık” Dalı Olarak İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji

İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji dalı
zaten varolan iki ayrı dalın
günün birinde birleşmesiyle oluşmuş
“birleşik” bir uzmanlık dalı
değildir !

Uzmanlık Dallarının Ortaya Çıkması - 3

- 1947 öncesinde mevcut olan az sayıdaki “Bakteriyoloji” (o zamanki adıyla) uzmanı hekim, bugünkü anlamda birer “İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji” uzmanı gibi hizmet görmekteydi.
- Tababet Uzmanlık Belgeleri Hakkında Tüzük (1947)
 - İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji

Uzmanlık Dallarının Ortaya Çıkması - 4

- Çocuk Cerrahisi (1947)
- Ortopedi ve Travmatoloji (1947)
- Beyin ve Sinir Cerrahisi (1947)
- Göğüs Hastalıkları (1949)
- Kardiyoloji (1955)
- Göğüs Cerrahisi (1955)
- Anesteziyoloji ve Reanimasyon (1955)
- Nükleer Tıp (1973)
- Aile Hekimliği (1983)
- Acil Tıp (1993)

Eski Tüzükler

Tababet ve İhtisas Vesikaları Hakkında Nizamname 8 Mayıs 1929

Tababet ve İhtisas Vesikaları Hakkındaki 8/5/1929 Tarihli Nizamnameye Zeyledilen Nizamname (19 Nisan 1933)

Tababet ve İhtisas Vesikaları Hakkındaki Nizamnamenin 4'üncü Maddesinin Değiştirilmesine ve 5'inci Maddesinin Kaldırılmasına ve Muvakkat Bir Madde Eklenmesine Dair Nizamname (24 Haziran 1942)

Tababet ve İhtisas Vesikaları Hakkındaki Nizamnameye Müzeyyel 19/4/1933 Tarihli Nizamnameye Ek Nizamname (27 Mayıs 1944)

Tababet Uzmanlık Belgeleri Hakkında Tüzük 24 Temmuz 1947

Tababet Uzmanlık Belgeleri Hakkındaki Tüzüğün 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9'uncu Maddeleriyle Geçici Maddesinin Değiştirilmesine Dair Tüzük (12 Şubat 1949)

Tababet İhtisas Nizamnamesi 28 Aralık 1955

Tababet İhtisas Tüzüğü 2 Haziran 1961

Tababet İhtisas Tüzüğünde Yapılacak Değişikliklere Ait Tüzük (13 Ekim 1961)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü 17 Ağustos 1962

Tababet Uzmanlık Tüzüğünün 8'inci ve 10'uncu Maddelerine Birer Fıkra Eklenmesine ve 2'inci Maddesinde Yazılı Uzmanlık Dallarından Biri İle 3'üncü Maddesinin (k)Bendinin Kaldırılmasına Dair Tüzük (10 Ağustos 1963)

Tababet Uzmanlık Tüzüğüne Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu Tüzüğün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Tüzük (4 Ağustos 1964)

Tababet Uzmanlık Tüzüğüne Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu Tüzüğün Bazı Hükümlerini Değiştirilmesine Dair Tüzük (28 Temmuz 1969)

Yürürlükteki Tüzük(ler)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü 5 Nisan 1973

Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesi Hakkında Tüzük (15 Temmuz 1974)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nün Değiştirilmesine İlişkin Tüzük (25 Kasım 1980)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tüzük (25 Mayıs 1981)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tüzük (5 Temmuz 1983)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü'ne Bir Ek Madde Eklenmesine İlişkin Tüzük (11 Ağustos 1987)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tüzük (7 Haziran 1990)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tüzük (12 Nisan 1993)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü'ne Geçici Maddeler Eklenmesine İlişkin Tüzük (30 Mart 1995)

Tıpta Uzmanlık Tüzüğü 14 Mayıs 2002

Tababet Uzmanlık Tüzüğünde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tüzük

(5 Temmuz 1983)

Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji

Süresi: 4 yıl

Rotasyonu: İç Hastalıkları (6 ay),

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları (4 ay)

Yan Dalları: Allerjik Hastalıklar, İmmünoloji, Hematoloji (2 yıl)

Klinik Mikrobiyolojinin İnfeksiyon Hastalıklarıyla İlişkisi

- Her türlü hastalık sürecinin değil, yalnız infeksiyöz süreçlerin (infeksiyon hastalıklarının) tanısı konulurken işe yarar.
- Bir laboratuvar uğraşı olarak, klinikte yalnız bir partneri (infeksiyon hastalıkları) vardır.
- “İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji” adının, aslında tek bir dalı anlatması bundan dolayıdır.
- Bu dalın bir bütün olması, dayanağını buradan alır.
- Mikroplara bağlı hastalıklara tanı koyarken, onları tedavi ederken ya da onlardan korunurken, İHKM uzmanını güçlü kılan en önemli özellik de bu bütünlüktür.

Laboratuvar Dallarının Klinik Partnerleri

● Patoloji →

Böbrek (Nefroloji, Üroloji)

Kan (Hematoloji)

● Biyokimya →

Mide ve barsak (Gastroenteroloji)

Kalp (Kardiyoloji)

Akciğer (Pnömoloji)

● Radyoloji →

Beyin (Nöroloji)

Kemik ve eklem (Ortopedi, Romatoloji)

● Nükleer Tıp →

Overler ve uterus (Jinekoloji)

Kulak, burun ve boğaz (KBB)

Göz (Oftalmoloji)

● **Klinik**

Mikrobiyoloji →

Mikroplar (**İnfeksiyon Hastalıkları**)

İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Eğitimi ve Uygulaması

- İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji ülkemizde bir bütün olarak doğmuş ve bu tarihsel bütünleşik yapısını koruyarak bugünlere gelmiştir.
- Klinik ve laboratuvar olarak iç içe, yan yana ve biri ötekinden daha fazla öncelik ya da önem taşımaksızın kazanılan/kazandırılan bilgi ve beceriler üzerine kurulmuştur.

Laboratuvar Uygulaması Yetkisi

- Ülkemizin bugünkü koşullarında, özel hekimlik uygulaması yapma hakkını kullanacak bir İHKM uzmanının, manipülasyon da yapabilen başka klinik dallardan farklı olarak, yalnız muayenehane açarak geçimini sağlamasını beklemek gerçekçi değildir.
- Aynı zamanda laboratuvar açabilme yetkisinin varolması, İHKM uzmanlarına bir tür ekonomik güvence de sağlamıştır.
- Böylece ülkemizin büyük gereksinimi olan bu dala yönelmiş nitelikli uzmanların yetişmesi mümkün olmuştur.

Laboratuvar Uygulaması Yetkisinin Yasal Dayanakları

- 992 sayılı yasa (Seriri ve Gidai Taharriyat ve Tahlilat Yapan Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboratuvarları Kanunu)
- 3153 sayılı yasa (Radyoloji, Radyum ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkındaki Kanun)
- ✓ İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, klinik ve laboratuvar işlevlerinin iç içe olması yönünden, Kardiyoloji, Nöroloji, Hematoloji, Gastroenteroloji gibi dallara benzer.
- ✓ Ancak o dalların uzmanları, laboratuvar çalışması yapabilmek için bu yasalara tabi değildir.

İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Eğitimi Verilen Kurumlar

- Üniversite Hastanesi ve GATA (n=40)
- Bakanlık Eğitim ve Araştırma Hastanesi (n=14)

Ülkemizdeki Uzman ve Asistan Sayıları

	Sayı
• İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji (İHKM)	
Uzman	1377*
Asistan	324**
• Nüfus (Milyon)	67.8
• Her milyon erişkin başına düşen İHKM Uzmanı	34.2
• Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji (MKM)	
Uzman	311*
Asistan	?

*2002 itibariyle

**2004 itibariyle uzmanlık eğitimlerinin herhangi bir yılında (1., 2., 3. ya da 4.) olanların tümü

Avrupa Ülkelerinde İnfeksiyon (Erişkin ve Çocuk) Uzmanlarının Milyon Kişi Başına Düşen Sayıları

Ülke	Nüfus (milyon)	İH/KM + MKM Uzmanı (Her milyon kişi başına)
• İngiltere (İskoçya hariç)	58	5-10
• İrlanda	3.6	5-10
• Yunanistan	10.3	5-10
• Belçika	10	10-20
• Almanya	82	10-20
• Hollanda	15.8	10-20
• İskoçya	5.1	10-20
• Danimarka	5.3	10-20
• Portekiz	10	10-20
• Finlandiya	5.2	20-40
• Türkiye	68	20-40
• Slovakya	5.4	20-40
• İzlanda	0.3	40-60
• Norveç	4.5	40-60
• Hırvatistan	4.8	40-60
• İsveç	8.8	40-60
• İtalya	58	40-60

İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanı Kimdir?

- Hastalıklara tanı koyma süreci, bir problem çözme sanatıdır.
- İHKM uzmanı, infeksiyöz bir problemi çözerken hem laboratuvar hem de klinik bilgi ve becerilerini aynı anda ve bilfiil kullanabilen, böyle bir donanıma sahip olan kişidir.
- Bir İHKM uzmanı, ister bir meslektaşınca konsülte edilsin isterse kendiliğinden başvursun, hastasındaki olası sorumlu mikrobik etkene ilişkin laboratuvar incelemelerini bilfiil yapabilir.
- Böylece bir infeksiyon hastalığının tanısına hızla ve en ekonomik biçimde ulaşabilir.
- Saptadığı mikrobik etkene yönelik en uygun tedaviyi, yine en hızlı yoldan uygulama olanağı bulur.

İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanının Başka Uzmanlardan Farklı Yönü

- Bir hastanede, infeksiyon hastalıklarının hem laboratuvar tanısını hem de klinik izlem ve tedavisini aynı uzmanın üstlenebilmesi, (başka dalları ilgilendiren hastalıklar için pek de mümkün olmayan) çok önemli bir üstünlüktür.
- Böyle uygulamalarla sağlık insan gücünden tasarruf sağlanması söz konusudur.

Hizmetin Bütünleşik Bir Anlayışla Verilmesinin Üstünlüğü

- Mikrobik etkenin erkenden saptanıp antimikrobik tedavinin gecikmeden başlanması:
 - ☺ Hastanın hızla yaşama döndürülmesi
 - ☺ Hastanın sağlığına daha erken kavuşturulması
 - ☺ İnfeksiyon hastalığının pahalı tanı testlerine gerek kalmadan tanınabilmesi
 - ☺ İnfeksiyon hastalığının daha ucuz antimikrobiklerle güvenle tedavi edilebilmesi
 - ☺ İnfeksiyon hastalığının yayılmasının önlenmesi

İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Dalının Başarısının Sırrı

- İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji dalının 60 yılı bulan geçmişinde, dalın bütünleşik uygulamasından ileri gelmiş bir tek malpraktis örneği yoktur.
- İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji'nin ulusal sağlık sistemimiz içinde şimdiye dek gösterdiği başarının sırrı, dalın bütünleşik uygulamasında yatmaktadır.
- İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji'nin halk sağlığı için bugüne değin gösterdiği ve övünç kaynağımız olan yararlıkları, bundan sonra da göstereceğine güvenimiz tamdır.